

*Т. М. Болгар, канд. екон. наук, доц., Кременчуцький інститут
Дніпропетровського університету економіки і права імені А. Нобеля*

СТАН ПРОЦЕСУ ПРОЗОРОСТІ САМОРОЗКРИТТЯ БАНКІВСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

Підписаний у 2004 році урядом України та МВФ Меморандум про економічну співпрацю у своєму змісті містить одну з умов щодо розкриття банківської інформації, яка повинна бути спрямована на підвищення прозорості структури власності української банківської системи.

Паралельно 26 червня 2004 р. у Швейцарії прийнято кінцевий варіант “Базель-2” – нових регулятивних вимог Базельського комітету з банківського нагляду щодо капіталу банків. Ці вимоги впроваджуються центральними банками в більшості країн світу.

Нова схема контролю “Базель-2” має широку основу – три паралельно діючі операційні компоненти: мінімальні нормативи власного капіталу; інтенсивний контроль наглядових органів за виконанням цих нормативів; дотримання дисципліни ринку.

Видані останнім часом Національним банком України законодавчі розпорядження та нормативні документи щодо виконання умов Меморандуму та третьої компоненти рекомендацій “Базель-2” “дотримання дисципліни ринку” свідчать про активну позицію Національного банку України щодо оприлюднення та інформаційної прозорості діяльності банківської системи України.

16 березня 2011 року в газеті “Голос України” був опублікований закон “Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків” № 3024-17, прийнятий Верховною Радою, який набув чинності з 16 червня 2011 року. Цей закон вніс доповнення до статті 68 Закону “Про Національний банк України”, згідно з яким “для забезпечення гласності з питань банківської діяльності” НБУ має розмішувати на своєму офіційному веб-сайті дані про власників істотної участі у банках. Відповідно до нових вимог, засновники банку мають повідомляти Національному банку відомості про структуру власності самої юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, та засновника, що набуває істотної участі в ній.

Світова практика свідчить, що доступність інформації про власників – далеко не єдиний чинник реальної інформаційної прозорості банків. Транспарентність фінансових установ включає і можливість отримання відомостей, зокрема, про їх фінансовий стан, а також трансакції. Національний банк України в кінці липня 2011 року (лист № 47-412/10144-8833) зобов’язав учасників ринку обнародувати на своїх сайтах і у відділеннях квартальні баланси і звіти про фінансові результати протягом місяця, наступного за звітним періодом. Така інформація є особливо важливою сьогодні, коли у клієнтів та інвесторів останнім часом значно знизилася довіра до банків.

Ще один важливий аспект прозорості банківських установ – розкриття системи ціноутворення на їх продукти і послуги. Верховна Рада вже прийняла закон про врегулювання відносин між кредиторами і споживачами фінансових послуг (законопроект №7351), яким передбачена необхідність детальної розшифровки кредитором сукупної вартості споживчого кредиту.

Позицію Національного банку України з цього питання прокоментував його голова С. Г. Арбузов: *“...як виявилось, і у банківській системі до нас запитань, таких ключових і принципових, як були спочатку, теж немає. Виконано практично всі побажання банків до нас як регулятора. Спільно, часом у дуже непростих дискусіях, ми провели велику роботу – зуміли і капіталізувати банківську систему, і зробити її прозорішою”*. (“Перспективи валютного ринку – абсолютно стабільні”, “Дзеркало тижня. Україна”. – 2011. – № 31. – 2 вересня).

Але слід враховувати високу вірогідність того, що передбачені на нормативно-правовому рівні вимоги до прозорості банків можуть перетворитися у формальну звітність. Головна причина цього – наявність безлічі мотивацій у банків розкривати об’єктивну інформацію щодо його діяльності. Адже, наприклад, навіть цілком добросовісні кінцеві бенефіціари банків можуть остерігатися публічності, якщо збереження їх інкогніто залишатиметься необхідною страховкою від рейдерів або політичних змін у країні. Недобросовісна конкуренція є також однією з причин, коли банки не наважуються на повні обсяги інформації для оприлюднення, тому не є виключенням, що фінансова звітність не буде відповідати дійсним показникам фінансових результатів діяльності банку.

Отже, під тиском тільки законодавчих розпоряджень банківський сектор не отримає належної відвертості, а без інших стимулів завжди знайде достатньо способів, щоб ці вимоги обійти.

Болгар, Т.М. Стан процесу прозорості саморозкриття банківської інформації в Україні [Текст] / Т.М. Болгар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 жовтня 2011 р.): у 2 т. – Суми: УАБС НБУ, 2011. - Т. 1. - С. 81-83.